หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล : ศึกษาการปรับใช้หลักเหตุแทรกแซงจากคำพิพากษาของศาล

CAUSATION: A STUDY ON APPLICATION OF THE PRINCIPLE OF INTERVENING CAUSE FROM JUDGEMENTS

ณัฐชยา พารุ่ง*
Nutchaya Parung

บทคัดย่อ

เหตุแทรกแซงเป็นหลักสากลที่ใช้วินิจฉัยความรับผิดของผู้กระทำ อย่างไรก็ตาม หลักดังกล่าวไม่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา ทั้งไม่ปรากฏถ้อยคำในคำพิพากษาฎีกาโดยตรง แต่เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงในคำพิพากษาแล้วพบว่าเป็นกรณีมีเหตุแทรกแซงที่ทำให้เกิดผลบั้นปลาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์การวินิจฉัยคดีกรณีมีเหตุแทรกแซง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นมาตรฐานให้แก่ศาลนำมาสร้างความชอบธรรมในการวินิจฉัยความรับผิดของผู้กระทำให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

คำสำคัญ

เหตุแทรกแซง, ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล, ผลบั้นปลาย, วิญญูชน, ความคาดหมายได้

ABSTRACT

An Intervening cause is a universal doctrine, applied to define who shall be held liable for criminal offence. However, nowhere the application of the principle of intervening cause be distinctly found, neither in the criminal code nor in the court judgements. Merely the intervening cause which results in consequence is found in the court judgements. Therefore, a practical standard for the application of the principle of intervening cause should essentially be set, so that the court shall hold the case rightfully and appropriately.

* นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ladyinblackmeowzii@gmail.com

Keywords

Intervening cause, Causation, Consequence, Reasonable man, Foreseeability

บทนำ

หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เป็นหลักที่นำมาใช้พิจารณาว่าบุคคลใดจะต้องรับผิดในทางอาญาหรือไม่ โดยพิจารณาจากการกระทำ และผลนั้นมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ หากการกระทำและผลมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นผลโดยตรงแล้ว ผู้กระทำย่อมต้องรับผิดในผลบั้นปลายที่เกิดขึ้นตามทฤษฎีเงื่อนไข แต่ถ้าผลนั้นทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น หรือผลบั้นปลายที่เกิดขึ้นเกิดจากเหตุแทรกแซง กรณีจึงต้องนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาประกอบการวินิจฉัยเมื่อพิจารณาหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามประมวลกฎหมายอาญาไทยพบว่ามาตรา 63 เป็นเพียงบทบัญญัติเดียวที่มีการบัญญัติเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลไว้ การที่จะนำมาตรา 63 ดังกล่าวมาปรับใช้ได้ต่อเมื่อ ผลนั้นเป็นผลธรรมดาที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นเท่านั้น มาตรา 63 จึงไม่ใช่บทบัญญัติที่มีลักษณะเป็นการทั่วไป หากผลบั้นปลายเกิดจากเหตุแทรกแซงแล้ว ปัญหาคือ จะนำกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ใดมาปรับใช้ ทั้งเรื่องเหตุแทรกแซงไม่ปรากฏถ้อยคำในคำพิพากษาฎีกาโดยตรง หากแต่เป็นเรื่องของคำอธิบายที่ปรากฏในทางตำรากฎหมาย

เหตุแทรกแซง คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก เป็นเหตุที่ก่อให้เกิดผลขึ้นในบั้นปลาย ย่อมส่งผลต่อการวินิจฉัยความรับผิดของผู้กระทำในตอนแรกว่า ผู้นั้นจะต้องรับผิดในผลบั้นปลายที่เกิดจากเหตุแทรกแซงนั้นหรือไม่ เพียงใด ทั้งนี้หากเป็นเหตุที่มีอยู่แล้วในขณะกระทำย่อมไม่ใช่เรื่องเหตุแทรกแซง เช่น โรคประจำตัวหรือความบกพร่องทางร่างกายของผู้เสียหาย หลักการวินิจฉัยความรับผิดของผู้กระทำในกรณีที่ผลบั้นปลายเกิดจากเหตุแทรกแซง จะต้องพิจารณาจากเหตุดังกล่าวที่เกิดขึ้นว่า คาดหมายได้หรือไม่ (Foreseeable) โดยใช้มาตรฐานของบุคคลสามัญหรือวิญญูชน ศาลจะตั้งคำถามพื้นฐานว่าเหตุแทรกแซงนั้นเพียงพอที่จะปลดเปลื้องความรับผิดของจำเลยหรือไม่ หลักการพิจารณาว่าเหตุแทรกแซงคาดหมายได้หรือไม่ เป็นองค์ประกอบในประเด็นที่เป็นสาระสำคัญของการนำทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาวิเคราะห์เพื่อหาความรับผิดของบุคคล เป็นการนำเอาหลักทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมมาใช้ในแง่ของตัวเหตุแทรกแซงนั้นว่าคาดหมายได้หรือไม่ แต่ไม่ได้นำมาใช้พิจารณาถึงผลบั้นปลายที่เกิดขึ้น กล่าวคือหากพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุแทรกแซงนั้นคาดหมายได้ แต่ไม่จำต้องถึงขนาดเล็งเห็นผล ผู้กระทำก็ต้องรับผิดในผลบั้นปลายโดยไม่ต้องพิจารณาอีกว่าผลบั้นปลายนั้นเป็นผลธรรมดาหรือผลผิดปกติธรรมดา ดังนั้นเหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้ จึงหมายถึงเหตุตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม ในทางกลับกันหากเหตุที่เกิดขึ้นใหม่นั้นมีความผิดปกติ ผิดธรรมดา ไม่อาจคาดหมายได้แล้วเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นเหตุที่เข้ามาแทนที่หรือมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลผู้กระทำย่อมไม่ต้องรับผิดในผลบั้นปลาย แต่รับผิดในการกระทำของตนเพียงเท่าที่ได้กระทำไปแล้ว

เหตุแทรกแซงในทางตำราและคำพิพากษาของไทย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ เหตุแทรกแซงอันเกิดจากการกระทำของผู้เสียหาย เหตุแทรกแซงอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น เหตุแทรกแซงอันเกิดจากการกระทำของผู้กระทำความผิดหรือจำเลย และเหตุแทรกแซงอันเกิดจากเหตุการณ์ธรรมชาติหรือไม่ใช่การกระทำของมนุษย์ สำหรับเหตุแทรกแซงในทางตำราของอเมริกา มี 4 ประเภทเช่นเดียวกับไทย อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับเรื่องเหตุแทรกแซงพบว่าอเมริกายังมีเหตุแทรกแซงอันเกิดจากการรักษาทางการแพทย์แยกออกมาอีกประเภทหนึ่ง รวมเป็น 5 ประเภท ส่วนอังกฤษเหตุแทรกแซงในทางตำราและคำพิพากษา แบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท เช่นเดียวกับอเมริกา โดยจึงสามารถจึงสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. เหตุแทรกแซงอันเกิดจากการกระทำของผู้เสียหาย

โดยปกติแล้วเหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของผู้เสียหายจะไม่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เว้นแต่การกระทำของผู้เสียหายนั้นเกิดขึ้นโดยไม่ได้สัดส่วน หรือไม่สมเหตุสมผลในพฤติการณ์เช่นนั้น ซึ่งมีเพียงการกระทำที่โง่เขลาถึงขนาดเท่านั้นที่จะอยู่นอกเหนือความคาดหมายและตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล โดยลักษณะการกระทำของผู้เสียหายแต่ละบุคคลนั้นย่อมมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับอายุและเพศของผู้เสียหายเหตุแทรกแซงอันเกิดจากผู้เสียหายของไทย อเมริกา และอังกฤษ ต่างแบ่งการพิจารณาได้เป็น 3 กรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง การที่ผู้เสียหายปฏิเสธการรักษาหรือรักษาบาดแผลไม่ดี แม้จะไม่มีความสมเหตุสมผลก็ตาม ก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดปกติเป็นสิ่งที่วิญญูชนสามารถคาดหมายได้ ผู้กระทำต้องรับผิดในผลนั้น ส่วนกรณีผู้เสียหายรักษาบาดแผลที่ไม่ดี จะต้องพิจารณาว่าบาดแผลนั้นเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดความตาย หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำอาจหลุดพ้นจากความรับผิดในผลบั้นปลาย หากปรากฏว่าการปฏิเสธการรักษาของผู้เสียหายนั้นเป็นเรื่องที่โง่เขลาที่สุดที่อาจจะถือได้ว่าเป็นสิ่งผิดปกติอย่างมาก

กรณีที่สอง การเสี่ยงภัยของผู้เสียหายมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา คือ การกระทำอันเป็นเหตุแทรกแซงของผู้เสียหายนั้นเป็นการกระทำที่โง่เขลาถึงขนาดไม่ได้สัดส่วนโดยสิ้นเชิงต่อการกระทำของผู้กระทำหรือไม่ สภาพการข่มขู่มีความสำคัญต่อการพิจารณาทั้งในเรื่องความคาดหมายได้ต่อภยันตรายของผู้เสียหายจากการถูกข่มขู่และการกระทำของผู้เสียหายว่าได้สัดส่วนกับการถูกข่มขู่หรือไม่ หากผู้เสียหายไม่มีทางเลือกหรือทางเลี่ยงอื่นแล้ว ตกอยู่ภายใต้ความกดดันของสถานการณ์ได้เข้าเสี่ยงภัยภายใต้สถานการณ์ที่ถูกบังคับและเป็นการกระทำที่สมเหตุสมผลด้วยความระมัดระวังตามปกติของบุคคลในภาวะเช่นนั้น ย่อมเป็นเหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้ ผู้กระทำในตอนแรกที่ทำให้เกิดการตัดสินใจเสี่ยงภัยนั้นจึงต้องรับผิดในผลบั้นปลาย อย่างไรก็ตามถ้าผู้เสียหายพอมีทางอื่นที่จะหลบหนีหรือต่อสู้ให้พ้นภัยได้แต่ไม่ทำกลับ

เสี่ยงภัยเองโดยไม่สมเหตุสมผล หรือผู้เสียหายได้เข้าเสี่ยงภัยโดยอิสระปราศจากการบังคับ การเสี่ยงภัยของผู้เสียหายในกรณีนี้วิญญูชนย่อมไม่อาจคาดหมายได้ เหตุดังกล่าวย่อมเข้ามาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลผู้กระทำจึงไม่ต้องรับผิดในผลบั้นปลาย

กรณีที่สาม การฆ่าตัวตายของผู้เสียหายมีหลักพิจารณาคือการบาดเจ็บเช่นนั้นโดยปกติจะทำให้มีการฆ่าตัวตายเกิดขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการฆ่าตัวตายของผู้เสียหายถือเป็นเหตุแทรกแซงที่เป็นอิสระ ไม่อาจคาดหมายได้ผู้กระทำจึงไม่ต้องรับผิดในความตาย อย่างไรก็ตามหากผู้เสียหายมีความเจ็บปวดทุกข์ทรมานมากจนถึงขนาดเสียสติไม่อาจควบคุมตนเองได้หรือถึงขนาดไม่รู้สาระของการกระทำ จึงตัดสินใจฆ่าตัวตาย เพราะถูกทรมานและถูกบีบคั้นทารุณทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นเวลานานจนทนไม่ไหว กรณีจึงถือได้ว่าการฆ่าตัวตาย เป็นสิ่งที่วิญญูชนสามารถคาดหมายได้ ความตายย่อมเป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำของผู้กระทำในตอนแรก ดังนั้นผู้กระทำจึงต้องรับผิดในผลบั้นปลาย เหตุแทรกแซงดังกล่าวไม่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

2. เหตุแทรกแซงอันเกิดจากการกระทำของผู้กระทำความผิดหรือจำเลย

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังการกระทำของผู้กระทำในตอนแรกต้องเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดผลบั้นปลายขึ้น หากเป็นเหตุที่มีอยู่แล้วในขณะกระทำไม่ถือว่าเป็นเหตุแทรกแซง เช่น ความบกพร่องทางร่างกายของผู้เสียหายที่มีอยู่ก่อนแล้ว การกระทำของจำเลยอาจเป็นเหตุแทรกแซงได้ในกรณีที่มีการกระทำครั้งที่สอง และผลบั้นปลายนั้นไม่ได้เกิดจากการกระทำในตอนแรก การวินิจฉัยความรับผิดของจำเลยในกรณีดังกล่าวจะต้องพิจารณาว่า การกระทำภายหลังต่อมาวิญญูชนอาจคาดหมายได้หรือไม่และจำเลยมีเจตนาหรือประมาททำให้เกิดผลบั้นปลายขึ้นหรือไม่ หากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่จากการกระทำของจำเลยได้การกระทำลงโดยไม่รู้ข้อเท็จจริงอันไม่อาจคาดหมายได้ จำเลยย่อมไม่ต้องรับผิดถึงการกระทำในตอนหลัง เว้นแต่การกระทำในตอนหลังจะเป็นความผิดขึ้นในตัวเองอีกส่วนหนึ่ง เหตุแทรกแซงอันเกิดจากการกระทำของจำเลยทั้งไทย อเมริกา และอังกฤษพบตัวอย่างที่ปรากฏบ่อย และชัดเจน คือ กรณีที่จำเลยทำร้ายผู้เสียหายในตอนแรก ไม่ว่าโดยมีเจตนาฆ่าหรือมีเพียงเจตนาทำร้ายก็ตาม แต่จำเลยสำคัญผิดว่าผู้เสียหายได้ถึงแก่ความตายแล้วจากการกระทำนั้น จำเลยจึงกระทำการใด ๆ เพื่อปิดบังเหตุแห่งการตายที่ตนสำคัญผิด การกระทำภายหลังต่อมานั้นคือ เหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของจำเลยเป็นสิ่งที่วิญญูชนสามารถคาดหมายได้ จำเลยต้องรับผิดเนื่องจากผลบั้นปลายคือความตายเป็นผลโดยตรงอันเกิดจากการกระทำของจำเลย

3. เหตุแทรกแซงอันเกิดจากการกระทำของบุคคลทั่วไป

การกระทำของบุคคลอื่นที่เข้ามาแทรกแซงนั้นมีได้ 2 ลักษณะ คือ เป็นคุณและเป็นโทษการแทรกแซงจากบุคคลอื่นที่เป็นคุณต่อผู้เสียหายย่อมเป็นเหตุที่วิญญูชนย่อมสามารถคาดหมายได้ ไม่มีผลเป็นการบรรเทาความรับผิดของผู้กระทำในตอนแรกหรือจำเลย เพราะผลนั้นเป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการกระทำของผู้กระทำ อย่างไรก็ตาม หากเหตุแทรกแซงเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นที่มีลักษณะเป็นโทษต่อผู้เสียหายแล้ว ต้องแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 กรณี โดยใช้หลักเกณฑ์ที่ว่า การกระทำอันเป็นการแทรกแซงของบุคคลอื่น บุคคลทั่วไปสามารถคาดหมายได้ หรือไม่ว่าบุคคลที่สามจะกระทำการเช่นนั้นกรณีแรกหากการกระทำของบุคคลอื่นสามารถคาดหมายได้แล้ว ไม่ว่าบุคคลนั้นจะกระทำโดยเจตนาหรือประมาทอยู่บ้างก็ตามย่อมไม่ตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ผู้กระทำยังคงต้องรับผิด แต่ถ้าหากการกระทำของบุคคลอื่นเป็นการกระทำโดยเจตนาอิสระ หรือได้อาศัยเหตุการณ์ที่ผู้กระทำในตอนแรกได้ก่อขึ้น เพื่อตนจะได้ใช้ประโยชน์จากเหตุการณ์นั้นในการกระทำความผิด กรณีย่อมเป็นเรื่องถึงขนาดที่วิญญูชนไม่สามารถคาดหมายได้ว่าบุคคลอื่นจะมีการกระทำเช่นนั้น ย่อมเป็นเรื่องนอกเหนือความคาดหมาย ผิดปกติ หรือผิดธรรมดา การกระทำในกรณีดังกล่าวย่อมมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำในตอนแรกกับผลบั้นปลายที่เกิดขึ้น

อนึ่ง มีข้อน่าสังเกตว่า เหตุแทรกแซงในกรณีนี้ ในประเทศอเมริกา และอังกฤษมีการจำแนกแยกย่อยออกมาเป็นเหตุแทรกแซงที่เกิดจากการกระทำของบุคลากรทางการแพทย์ โดยเหตุแทรกแซงที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อของบุคลากรทางการแพทย์นั้น โดยปกติเป็นสิ่งที่วิญญูชนสามารถคาดหมายได้ ไม่ใช่สิ่งผิดปกติธรรมดาถึงขนาดมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของจำเลยในตอนแรกออกจากผลบั้นปลาย ลักษณะของการรักษาทางการแพทย์ที่ผิดพลาดที่ถึงขนาดจะตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลคือการรักษานั้นเป็นสาเหตุเดียวที่ก่อให้เกิดความตาย และมีลักษณะต่ำกว่ามาตรฐานมากจนอาจถือได้ว่าเป็นความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จำเลยย่อมต้องรับผิดในผลบั้นปลายที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกับกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายในทันที ไม่ว่าการรักษานั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ประมาทเลินเล่อ หรือไม่ก็ตาม หากการรักษานั้นเป็นไปตามหลักสุจริตตามความสามารถของแพทย์ แม้การรักษาทางการแพทย์จะไม่เป็นผลสำเร็จเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายย่อมไม่ทำให้ผู้กระทำหลุดพ้นความรับผิด อย่างไรก็ตาม หากเหตุแทรกแซงอันเกิดจากการรักษาทางการแพทย์เกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเกิดจากการกระทำโดยเจตนา หรือเกิดจากการอาศัยการกระทำก่อนหน้าของผู้กระทำหรือจำเลยเป็นเครื่องมือเพื่อก่อให้เกิดผลในบั้นปลายขึ้นแล้ว กรณีย่อมเป็นเรื่องที่ผิดปกติ ผิดธรรมดา และวิญญูชนไม่อาจคาดหมายได้ การกระทำใน

ลักษณะดังกล่าวของบุคลากรทางการแพทย์ ย่อมเป็นเหตุแทรกแซงที่มาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำซึ่งเป็นการทำร้ายของจำเลยในตอนแรก และผลบั้นปลายที่เกิดขึ้น กล่าวคือจำเลยย่อมไม่ต้องรับผิดในผลบั้นปลาย แต่ต้องรับผิดเพียงเท่าที่ได้กระทำไปก่อนหน้า ทั้งนี้ บุคลากรทางการแพทย์ผู้กระทำโดยประมาทอาจมีความรับผิด หากการกระทำโดยประมาทนั้นกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด

4. เหตุแทรกแซงอันเกิดจากเหตุการณ์ธรรมชาติ หรือไม่ใช่การกระทำของมนุษย์

เหตุแทรกแซงอันเกิดจากเหตุการณ์ธรรมชาติของไทย อเมริกา และอังกฤษส่วนใหญ่เป็นกรณีบาดแผลติดเชื้อหรือโรคภัยไข้เจ็บอื่น ๆ และกรณีเหตุการณ์ธรรมชาติซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายกรณีผู้กระทำจะต้องรับผิดในผลบั้นปลายหรือไม่นั้นต้องพิจารณาว่า เหตุแทรกแซงดังกล่าวที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปแล้ววิญญูชนสามารถคาดหมายได้หรือไม่ หากเหตุแทรกแซงนั้นเป็นเหตุบังเอิญที่เกิดขึ้นโดยวิญญูชนไม่อาจคาดหมายได้อย่างสมเหตุสมผล มีลักษณะผิดธรรมดา ผิดปกติ หรือเป็นเหตุสุดวิสัย เหตุดังกล่าวย่อมมาตัดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำ และผล เหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นย่อมทำให้การกระทำของผู้กระทำเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการกระทำที่ทำให้เกิดผล กรณีย่อมถือไม่ได้ว่าผู้กระทำในตอนแรกเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลในบั้นปลาย ผู้กระทำจึงรับผิดเพียงเท่าที่ได้กระทำไปเท่านั้น แต่ถ้าเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเหตุแทรกแซงที่คาดหมายได้ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดในผลบั้นปลาย เนื่องจากผลที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงที่มาจากการกระทำของผู้กระทำ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องเหตุแทรกแซงของไทยพบว่า ไม่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตราใดเลย เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักเรื่องผลโดยตรงซึ่งเป็นทฤษฎีเงื่อนไขตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลพบว่า แม้ไทยไม่มีการบัญญัติหลักผลโดยตรงไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาฎีกาในหลายคดีปรากฏว่าไม่ว่าจำเลยจะต้องรับผิดหรือไม่นั้น ศาลจะใช้ถ้อยคำว่า “ผลโดยตรง” ดังนั้น แม้คำพิพากษาฎีกาของศาลไทยที่ผ่านมาไม่เคยปรากฏว่าศาลใช้ถ้อยคำว่า “เหตุแทรกแซง” โดยตรงในคำพิพากษาก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงตามหลักเกณฑ์การวินิจฉัยเรื่องเหตุแทรกแซงแล้วย่อมเห็นได้ว่าคำพิพากษาเรื่องนั้น ๆ เป็นกรณีที่มีเหตุแทรกแซงที่ก่อให้เกิดผลในบั้นปลายขึ้น คำพิพากษาศาลฎีกาที่มีการรวบรวมจัดเป็นหมวดหมู่แบ่งตามประเภทนั้นจึงเป็นการอนุมานตามความเข้าใจของนักกฎหมายภายหลังจากที่ได้พิจารณาถึงลักษณะและหลักเกณฑ์การวินิจฉัยเรื่องเหตุแทรกแซงแล้ว ถ้าศาลฎีกาเห็นว่าจำเลยต้องรับผิดในผลบั้นปลายที่เกิดจากเหตุแทรกแซง ศาลมักจะใช้ถ้อยคำว่า ความตายเป็น

“ผลโดยตรง” มาจากการกระทำของจำเลย หรือในบางกรณีแม้จะมีเหตุแทรกแซงเกิดขึ้น แต่ศาลได้ใช้ถ้อยคำว่า ความตาย “ผลธรรมดา” อันสืบเนื่องมาจากการกระทำของจำเลยคำว่า “ผลธรรมดา” เป็นความหมายสามัญทั่วไปเท่านั้น ไม่ใช่เรื่องผลธรรมดาที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 63 แต่อย่างใด และในกรณีที่ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดในผลบั้นปลายกรณีมีเหตุแทรกแซงนั้น ศาลจะใช้ถ้อยคำว่าความตาย “หาใช่เป็นผลจากการกระทำของจำเลยโดยตรงไม่” ซึ่งหมายความว่า ความตายหรือผลบั้นปลายนั้นไม่ใช่ "ผลโดยตรง" อันเนื่องมาจากการกระทำของจำเลย แม้ในประมวลกฎหมายอาญาไทยไม่มีการบัญญัติเรื่องเหตุแทรกแซง แต่หลักเหตุแทรกแซงมีลักษณะเป็นหลักสากลเช่นเดียวกับเรื่องผลโดยตรง จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ศาลจะต้องมีหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานในการวินิจฉัยคดีกรณีมีเหตุแทรกแซง เพื่อนำมาสร้างความชอบธรรมในการวินิจฉัยความรับผิดของผู้กระทำให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: พลสยามพริ้นติ้ง, 2551.

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556.

————. ประมวลกฎหมายอาญา : หลักกฎหมายและพื้นฐานความเข้าใจ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2540.

จิตติ ติงศภัทิย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525.

————. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2529.

————. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1.พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2546.

————. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555.

ณรงค์ ใจหาญ. คำบรรยายวิชากฎหมายอาญา ภาคทั่วไป ว่าด้วย โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2542.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ์. กฎหมายอาญาหลักและปัญหา. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2543.

————. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2558.

————. มุมมองใหม่ในกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2556.

———— . หลักกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2559.

ปกรณ์ มณีปกรณ์. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : เวิลด์เทรด, 2553.

แสวง เฉลิมวิภาส. หลักกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

อัจฉรียา ชูตินันทน์. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2557.

อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. ทฤษฎีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2556.

The American Law Institute. Model Penal Code Official Draft and Explanatory Notes : complete text of Model penal code as adopted at the 1962 Annual Meeting of the American Law Institute at Washington, D.C., May 24, 1962. Philadelphia, 1985.

Andrew Ashworth. Principles of Criminal Law. Fifth Edition. Oxford: Oxford University Press, 2006.

Austin M. Chinhengo. Essential Jurisprudence. London : Cavendish Publishing Limited, 1995.

David Ormerod. Smith & Hogan Criminal Law Cases and Materials. Ninth Edition. Oxford: Oxford University Press, 2006.

————. Smith and Hogan Criminal Law. Thirteenth Edition. Oxford: Oxford University Press, 2011.

Douglas Husak. Overcriminalization : the limits of the criminal law. New York: Oxford University Press, 2008.

Herbert L. Packer. The Limits of the Criminal Sanction. California: Standford University Press, 1968.

H.L.A Hart. Punishment and Responsibility. Second Edition. Oxford: Clarendon Press, 2009.

H.L.A. Hart and Tony Honore. Causation in the law. Second Edition. Oxford: Clarendon Press, 1985

Janet Dine. and James Gobert. Cases and Materials on Criminal Law. Third Edition. London: Blackstone Press Limited, 2000.

Joshua Dressler. Understanding Criminal Law. Fifth Edition. New Jesey: LexisNexis Matthew Bender, 2009.

Jeffrie G. Murphy. Retribution, Justice and Therapy : essays in the philosophy of law. Dordrecht: D Reidel Publishing Company, 1979.

Mark Findlay, Stephen Odgers, and Stanley Yeo. Australian Criminal Justice. Second Edition. Australia: University Press, 1999.

Nigel Walker. Punishment, danger and stigma : The Morality of criminal justice. New York: Basil Blackwell, 1980.

The Law Commission. Criminal Law A Criminal Code for England and Wales.Commentary on Draft Criminal Code Bill volume 2. London: Her Majesty's Stationery Office, 1989.

Rollin M. Perkins. and Ronald N. Boyce. Criminal Law. Third Edition. New York: Foundation Press, 1982.

Ronald N. Boyce. Donald A. Dripps. and Rollin M. Perkins. Cases and Materials Criminal Law and Procedure. Ninth Edition. New York: Foundation Press, 2004.

Rupert Cross and Andrew Ashworth. The English Sentencing System. Third edition. London: Butterworths, 1981.

Wayne R LaFave. and Scott Austin W. Handbook on Criminal Law. Minnesota: West Publishing. 1986

Wayne R. LaFave. Modern Criminal Law Cases, Comments and Questions. Fifth Edition. Minnesota: West Publishing, 2011

Wayne R. LaFave. Criminal Law. Fifth Edition. Minnesota: West Publishing, 2010

Wayne R. LaFave. Criminal Law. Fourth Edition. Minnesota: Thomson Reuters/West Publishing, 2003

วิทยานิพนธ์

ภรณี ตัณฑชุณห์. “ความเหมาะสมในการกำหนดความผิดทางอาญา : ศึกษาปัญหาการล้มกีฬาตามกฎหมายไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.

พูนลาภ กันทา. “ผลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 63 ศึกษาแนวความคิดและคำวินิจฉัยของศาลในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

สกล นิศารัตน์. “กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม : แนวความคิดทางด้านปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

สหธน รัตนไพจิตร. “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

องค์อาสน์ เจริญสุข. “เกณฑ์การแบ่งความผิดทางอาญาและความผิดทางอาญาปกครอง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

สารนิพนธ์

ณภัทร สรอัฑฒ์. “ความเหมาะสมในการกำหนดความผิดและโทษทางอาญา : ศึกษากรณีกฎหมายการแข่งขันทางการค้า.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

วารสาร

คณิต ณ นคร. “ปัญหาการกระทำและผล.”. วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 12. ฉบับที่ 2. (2524)

————— . “ปรัชญาและแนวความคิดของการกำหนดความผิดอันยอมความได้.” วารสารกฎหมายมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. ปีที่ 4. ฉบับที่ 1. (ม.ป.ป.)

จิตติ ติงศภัทิย์. และ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. “สนทนาหลักและปัญหาในกฎหมายอาญาภาคทั่วไป.” วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 16. ฉบับที่ 2 (ม.ป.ป.): 1-24.

ประธาน วัฒนวาณิชย์. “การปฏิรูประบบการลงโทษ แนวทางสหวิทยาการ โดยเน้นทางด้านอาชญาวิทยา”. เล่มที่ 54. ตอน 4. บทบัณฑิตย์. (ธันวาคม 2541)

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์. “การกำหนดความผิดอาญาตามกฎหมายเยอรมัน.” ข่าวเนติบัณฑิตสภา. ปีที่ 16. ฉบับที่ 192. (ม.ป.ป.)